

FIȘA DISCIPLINEI
TEORII CONTEMPORANE ASUPRA ARTEI

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Filosofie
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Istoria artei - Licențiat în Istoria artei
1.7. Forma de învățământ	IF-zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Teorii contemporane asupra artei					Codul disciplinei	HLR2607
2.2. Titularul activităților de curs			Prof. dr. Dan Eugen Rațiu					
2.3. Titularul activităților de seminar			Prof. dr. Dan Eugen Rațiu					
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	6	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7. Regimul disciplinei	Opțional	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					25
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					12
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					12
Tutoriat (consiliere profesională)					12
Examinări					3
Alte activități: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				63	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu sunt
4.2. de competențe	Nu sunt

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența la orele de curs nu este obligatorie. Prezentarea la examen nu este condiționată de număr minim de prezențe.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Activitatea la seminar este obligatorie. Seminarele pierdute se pot recupera.

6.1 Competențele specifice acumulate¹

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe profesionale/esențiale	- Regăsirea informației despre trecutul istoric. - Stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din izvoare și din afara izvoarelor. - Prezentarea orală și scrisă, în limba programului de studii și într-o limbă de circulație internațională, a cunoștințelor de specialitate. - Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate al istoriei artei, a termenilor tehnici și a conceptelor de bază din domeniul istoriei artelor. - Integrarea profesională în instituții muzeale, de cultură și de gestionare a patrimoniului cultural etc. - Elaborarea de proiecte curatoriale sau editoriale în domeniu, proiectarea și realizarea de expoziții și alte activități muzeale.
Competențe transversale	- Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului. - Aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă, cu asumarea de roluri diverse. - Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare; conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul cunoaște principalele teorii contemporane asupra artei, autorii reprezentativi, perspectivele lor filosofice generale, teoriile și conceptele lor specifice.
Aptitudini	Studentul este capabil să identifice și definească conceptele și teoriile contemporane fundamentale despre artă. Poate înțelege argumente și poziții contemporane despre artă dintr-o perspectivă riguroasă și le poate defini corect d.p.d.v. sistematic.
Responsabilități și autonomie	Studentul are capacitatea de a înțelege independent un text filosofic din cadrul teoriilor contemporane ale artei. El poate preda conținuturile asimilate, dar le poate folosi și în alte contexte profesionale, deoarece a dobândit o competență conceptuală a structurării gândirii, a acțiunii și a discursului superioară.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul propune analiza unor teorii contemporane ale artei văzute ca răspunsuri simptomatice la provocările venite din partea noilor practici artistice și a filosofiilor care le fundamentează. Una din liniile de forță care structurează dezbaterile actuale este disputa postmodernism – modernism, având ca mize o altfel de înțelegere a naturii și funcțiilor artei, operei de artă și a statutului autorului. Vor fi analizate contribuțiile unor participanți majori la dispută: de la Clement Greenberg, „părintele” modernismului estetic american și Rosalind Krauss, una din cele mai influente figuri ale postmodernismului „rezistent” american, la reprezentanții „French Theory” - Michel Foucault, Roland Barthes și Jacques Derrida - care îi oferă fundamentul filosofic, și la Charles Jencks, teoretician al postmodernismului neo-clasic. Prin utilizarea de material documentar - proiecții multimedia - se urmărește familiarizarea studenților cu practicile artistice contemporane, precum și înțelegerea interrelațiilor actuale între practica artistică și teoria artei.
--	---

7.2 Obiectivele specifice	• utilizarea în mod adecvat a conceptelor analitice majore din sfera teoriilor contemporane ale artei: avangardă, kitsch, modernism, postmodernism, operă, scriitură, text, „moartea autorului”, (re)producere, copie/original, anti-estetic etc.; • reperarea specificului diferitelor perspective filosofice contemporane asupra artei, a dimensiunii conceptual-ideologică și particularităților definitorii ale teoriilor/practicilor artistice contemporane, și a le analiza critic; • să înțeleagă, să compare și să chestioneze fundamentele diferitelor sisteme de valori artistice contemporane, precum și locul lor în cadrul culturii/societății; • o valorizare pozitivă a fenomenului artistic contemporan și capacitatea de argumentare a unei anumite opțiuni filosofice; • formarea unei raportări conștiente și responsabile - în viața cotidiană și în context profesional - la pluralitatea și diferențele de practici și valori artistice contemporane.
----------------------------------	---

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. INTRODUCERE. Dispute discursive: postmodernism vs. modernism.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
2. MODERNISMUL ESTETIC AMERICAN: CLEMENT GREENBERG. Context, confruntări, mutații. Avangardă și kitsch. Conflictul formelor artistice: abstracție vs. figurație.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
3. Reducția modernistă și metodă critică formalistă. Modernismul estetic: esențialism, istorism, formalism. Specificitatea medium-ului ca esență a artei.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
4. Modernismul american vs. modernismul european. Abstracția (post)picturală americană: o nouă etapă a modernismului. Critica estetic-elistă a post-modernului.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
5 POSTMODERNISMUL CRITIC-REZISTENT ȘI RE-EVALUAREA CONCEPTELOR ESTETICE MODERNISTE: ROSALIND KRAUSS. Critica demitologizantă și modelul structural al artei. Critica istorismului modernist și a noțiunilor de „autor” și „operă”.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
6. Critica esențialismului: expansiunea conceptuală postmodernă. Valorile postmodernismului „rezistent”: copia, repetiția, multiplul, reproductibilul.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
7. De la „condiția post-medium” a artei contemporane la „cavalerii medium-ului”.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
8. CRITICA REPREZENTĂRII PURE: ANTI-ESTETICUL. Reprezentare și (re)producție artistică postmodernă (Foster, Crimp, Owens). Feminism, discursul copiei, simulaționism, apropiationism.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
9. FUNDAMENTE TEORETICE ALE POSTMODERNISMULUI CRITIC-REZISTENT: „FRENCH THEORY”. ROLAND BARTHES: de la „operă” la „Text”. Principiul scriiturii: hedonismul critic. Textul de „plăcere” (plaisir) și textul de „desfătare” (jouissance). „Moartea autorului” și scriitura ca principiu productiv-explicativ și loc-instrument al subversiunii puterii.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
10. MICHEL FOUCAULT: funcția „autor” - dispozitiv de constrângere a ficțiunii. JACQUES DERRIDA: deconstrucția discursului estetic. Deconstrucția și teoriile/practicile artistice contemporane.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
11. POSTMODERNISMUL NEO-CLASIC ȘI REÎNVIEREA TRADIȚIEI: CHARLES JENCKS. Umanism, modernism, postmodernism: discurs filosofic și discurs artistic.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
12. Valorile postmodernismului neo-clasic: hibridare, dublă-codificare, pluralism.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
Bibliografie		

Obligatorie:

- Barthes, Roland: „[The Death of the Author](#)” (1968), „[From Work to Text](#)” (1971), trad. engleză în [Image Music Text](#), London: Fontana Press, 1977; -[A Barthes Reader](#), ed. S. Sontag, Toronto: McGraw-Hill Ryerson, 1983; [The Pleasure of the Text](#) (1973) trad. Engleză New York: Hill and Wang 1975, trad. Ro. [Plăcerea textului](#) Ed. Echinoc, Cluj, 1994; [Romanul scriiturii. Antologie](#), Ed.Univers, București, 1987.
- Crimp, Douglas: [On the Museum's Ruin](#), The MIT Press, Cambridge, Mass., 1997.
- Derrida, Jacques: [Diseminarea](#), Univers Enciclopedic, Buc., 1997; [La Vérité en Peinture](#), Flammarion, Paris, 1978, trad. engleză [Truth in Painting](#), University of Chicago Press, 1987.
- Foster, Hal: (ed.) [The Anti-Aesthetic. Essays on Postmodern Culture](#), Bay Press, Washington, 1985; [The Return of the Real. The Avant-Garde at the End of the Century](#), The MIT Press, Cambridge, Mass., 1996.
- Foucault, Michel: „[What is an Author?](#)” in: Ch.Harrison, P.Wood (eds.): [Art in Theory 1900-2000](#), 2003, trad. ro. în [Ce este un autor? Studii și conferințe](#), Idea, Cluj, 2014, pp.35-61.
- Greenberg, Clement: [Art and Culture: critical essays](#), Beacon Press, 1961: „[Avant-Garde and Kitsch](#)” (1939); „[Modernist Painting](#)” [1960], „[Avant-Garde Attitudes](#)” [1968], „[Modern and Postmodern](#)” [1979], trad. Română în [Idea, nr.18/2004](#); „After abstract expressionism” [1962], „Post-Painterly Abstraction” [1964], trad.fr. in: Claude Gintz (ed.) [Regards sur l'art américain des années soixante](#), Editions Territoires, Paris, 1979.
- Jencks, Charles: [What is Post-Modernism?](#), Academy Editions, London, 1986; [Post-Modernism. The New Classicism in Art and Architecture](#), Academy Editions, London, 1987; „[Postmodern and Late Modern: The Essential Definitions](#)”, [Chicago Review](#), vol.35, no.4, 1987, pp.31-58; [Critical Modernism: Where is Post-Modernism Going?](#), John Wiley&Sons, New-York, 2007: „[Preface](#)”; [The Post-Modern Reader](#), Wiley&Sons, New-York, 2010: „[What then is Post-Modernism?](#)”; [The Story of Post-modernism: Five Decades of the Ironic, Iconic and Critical in Architecture](#), Wiley&Sons, New-York, 2011.
- Krauss, Rosalind: [The Originality of the Avant-Garde and Other Modernist Myths](#), The MIT Press, Cambridge, Mass., 1989: „[The Originality of the Avant-Garde](#)”, „[Grids](#)”; [Passages in Modern Sculpture](#), The MIT Press, Cambridge, 1977; „[Sculpture in the Expanded Field](#)” [1979], in: H. Foster (ed.) [The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture; A Voyage on the North Sea: Art in the Age of the Post-Medium Condition](#), Thames and Hudson, London, 2000; [Under Blue Cup](#), The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2011.
- Owens, Craig: „[The Allegorical Impulse: Toward a Theory of Postmodernism](#)”, [October](#), Vol.12, 1980, pp.67-86; „[The Discourse of Others: Feminism and Postmodernism](#)”, in: H. Foster (ed.), [The Anti-Aesthetic. Essays on Postmodern Culture](#), 1985.
- Rațiu, Dan-Eugen, [Teorii contemporane asupra artei, Suport de curs](#), Univ. Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2024.

Bibliografia suplimentară sau recomandată ca lectură opțională:

- Buchloh, Benjamin D., Bois, Yves-Alin, Foster, Hal, Krauss, Rosalind: (eds.) [Art since 1900: Modernism. Antimodernism. Postmodernism](#), New York: Thames & Hudson, 2011
- Bourriaud, Nicolas: [Estetica relațională. Postproducție](#), Ed. Idea, Cluj-Napoca, 2007
- Călinescu, Matei: [Cinci fețe ale modernității: modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism](#), Ed.Univers, București, 1995
- Connor, Steven: [Cultura postmodernă. O introducere în teoriile contemporane](#), Ed.Meridiane, București, 1999 (cu « Bibliografia postmodernismului în filosofie și teoria culturală »)
- Connor, Steven (ed.): [The Cambridge Companion to Postmodernism](#), Cambridge University Press, 2004
- Cusset, François: [French Theory. Foucault, Derrida, Deleuze & Co. și transformările vieții intelectuale din Statele Unite](#), Ed. Tact, 2016, trad.ro.
- Habermas, Jürgen: „[Modernity: An Incomplete Project](#)” (1980) in: H. Foster (ed.) [The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodern Culture](#), pp.3-15; [Discursul filosofic al modernității](#) [1985], All, București, 2000
- Harrison, Charles, Paul Wood (eds.): [Art in Theory 1900-2000. An Anthology](#), Blackwell Publishers, 2003
- Hutcheon, Linda: [Politica postmodernismului](#), Ed. Univers, București, 1997
- Huyssen, Andreas: „Mapping the Postmodern”, in: Linda J.Nicholson (ed.) [Feminism/Postmodernism](#), Routledge, New-York and London, 1990
- [Kitsch. New Perspectives on a Controversial Aesthetic and Cultural Phenomenon](#), [ESPES](#), Vol.13, No.2, 2024
- Lyotard, Jean-François, [The Inhuman. Reflections on Time](#), Stanford: Stanford University Press, 1991 (în special Cap. 2, 6, 7, 9, 11), trad. ro. [Inumanul](#), Ed. Idea, Cluj-Napoca, 2002
- Norris, Christopher: „Deconstruction, Post-Modernism and the Visual Arts”, in: Chr. Norris & Andrew Benjamin [What is Deconstruction?](#), Academy Editions, London, New-York, 1988
- Smith, Paul, Carolyn Wilde, [A Companion to Art Theory, Part II and Part III](#), pp.125-408, Oxford: Blackwell, 2007

-Rațiu, Dan-Eugen: *Disputa modernism-postmodernism. Introducere în teoriile contemporane asupra artei*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Eikon, Cluj-Napoca, 2012.

*NOTĂ: Textele marcate/subliniate sunt disponibile în format pdf pe platforma MsTeams a cursului (și parțial online pe pagina web a BCU).

8.2 Seminar	Metode de predare	Observații
1. Prezentarea obiectivelor, programarea-organizarea activităților și prezentarea modalităților de evaluare.	-seminar interactiv pe bază de discuții	
2. MODERNISMUL ESTETIC AMERICAN:C.GREENBERG. Avangardă și kitsch.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
3. Conflictul formelor artistice: abstract vs. figurativ; reducția modernistă și metoda critică formalistă. Modernism estetic: esențialism, istorism, formalism.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
4. Modernism american vs. modernism „clasic” european; abstracția (post)picturală americană: o nouă etapă a modernismului. Critica estetic-elitistă a post-modernului.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
5. POSTMODERNISMUL CRITIC-REZISTENT ȘI RE-EVALUAREA CONCEPTELOR ESTETICE MODERNISTE: ROSALIND KRAUSS. Critica demitologizantă și modelul structural al artei. Critica istorismului și a noțiunilor de „autor” și „operă”.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
6. Critica esențialismului: expansiunea conceptuală postmodernă. Valorile postmodernismului „rezistent”: copia, repetiția, multiplul, reproductibilul.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
7. De la „condiția post-medium” a artei contemporane la „cavalerii medium-ului”.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
8. CRITICA REPREZENTĂRII PURE: ANTI-ESTETICUL. Reprezentare și (re)producție artistică postmodernă (Foster, Crimp, Owens). Feminism, discursul copiei, simulaționism, apropiacionism.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
9. FRENCH THEORY” ȘI SUBVERSIUNEA MODERNITAȚII. ROLAND BARTHES: de la „operă” la „Text”. Principiul scriiturii: hedonismul critic. Textul de „desfătare” (<i>jouissance</i>) și textul de „plăcere” (<i>plaisir</i>). „Moartea autorului” și scriitura ca principiu productiv-explicativ și loc-instrument al subversiunii puterii.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
10. MICHEL FOUCAULT: funcția „autor”-dispozitiv de constrângere/regulator al ficțiunii. JACQUES DERRIDA: deconstrucția discursului estetic. Deconstrucția și teoriile/practicile artistice contemporane.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
11. POSTMODERNISMUL NEO-CLASIC ȘI REÎNVIEREA TRADIȚIEI: CHARLES JENCKS. Umanism, modernism, postmodernism: discurs filosofic și discurs artistic.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
12. Valorile postmodernismului neo-clasic.	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
Bibliografie Conform listei de mai sus		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținutul cursului este compatibil cu conținutul cursurilor predate la nivel „undergraduate” în universități de prestigiu din Europa și SUA, precum și cu cerințele comunității profesionale

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	-însușirea cunoștințelor predate la curs;	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului cât și în timpul examinării finale	
	-capacitatea de a opera în mod corect și adecvat cu acestea;	Colocviu la sfârșitul semestrului (sesiune)	66% din nota finală
10.5 Seminar/laborator	-însușirea cunoștințelor discutate la seminar; -capacitatea de a opera în mod corect și adecvat cu acestea; -asumarea unei cercetări documentare proprii în domeniul Teoriilor contemporane ale artei;	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului - verificare orală - cât și în timpul examinării finale	
	-activitate seminar: participare la dezbateri, prezentare referat; -însușirea și aplicarea metodelor de cercetare și de redactare specifice filosofiei (analiză de text, referat, eseu academic).	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului - verificare orală - cât și în timpul examinării finale	33% din nota finală
10.6 Standard minim de performanță			
- Curs / Colocviu: Elaborarea unei lucrări scrise cu temă impusă sau la alegere, de complexitate medie, utilizând paradigme teoretice de bază ale Teoriilor contemporane asupra artei. - Seminar: Alegerea, planificarea și realizarea unor prezentări individuale orale și scrise la seminarii pe parcursul semestrului (dezbateri, analiză-comentariu de text, referat); Examen final: elaborarea unui comentariu de text. - Plagiat se va considera orice lucrare care se constată a fi în proporție de cel puțin 10% copiată dintr-o altă sursă, iar utilizarea plagiatului va determina anularea evaluării. Orice contestație a notei obținute la examen va trebui însoțită de o cerere din partea studentului pentru reevaluarea lucrării. Rezultatul acestei reevaluări se va face de față cu studenții în decurs de 2 zile de la data contestației.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals) "Nu se aplică."

Data completării:
11.04.2025

Semnătura titularului de curs
Prof. dr. Dan Eugen Rațiu

Semnătura titularului de seminar
Prof. dr. Dan Eugen Rațiu

Data avizării în departament:
17.04.2025

Semnătura directorului de departament
.....